

STRUCTUM

ANYKŠČIŲ raj.

**IŠMANUSIS
MIESTAS 12**

STRUCTUM

Vyskupo, poeto Antano Baranausko aikštė

Objekto esamos fizinės-techninės būklės įvertinimas

Šiuo metu A. Baranausko aikštė užima 0,6 ha plotą, iš jų beveik 60 proc. sudaro kietos dangos, likusius – žolė ir kiti želdynai. Automobilių stovėjimo aikštelė vakarinėje dalyje su šaligatviais užima 0,17 ha, besiribojančios gatvės aplink aikštę su šaligatviais - 0,62 ha, o skveras priešais Kultūros centrą – dar papildomus 0,56 ha.

Taigi bendras visos galimai transformuojamos viešosios erdvės plotas aplink A. Baranausko aikštę – apie 1,95 ha.

Originalus 1950-ųjų metų aikštės dizainas susidarė iš gana monumentalių, ašine beveik simetriška kompozicija grįstų takų, apsodintų medžiais. Aikštė iš visų pusių apsupta gatvių, parkuojama perimetru.

Aikštės centre laikrodis pastatytas 8-to dešimtmečio antroje pusėje.

Šiuo metu 8-to dešimtmečio projekto sprendiniai iš dalies pakeisti. Vietoje laikrodžio įrengtas Laisvės paminklas, aikštės žaliųjų dangų ir takų išdėstymas tapo asimetriškas, aikštės centras pasislinko, atsirado peraukštėjimų (laiptų aplink paminklą ir aikštės šiaurės vakarų kampe), padidėjo kietųjų dangų.

Aikštėje esančių dangų būklė yra patenkinama – pagrindiniuose takuose suklotos pilkos betoninės plytelės su raudonų juostų tarpais, plokštumos lygios, plytelės nesuskilinėjusios. Trinkelių danga pakeista aikštės centre, aplink paminklą, danga taip pat pakeista vakarinėje aikštės dalyje, 2015 m. automobilių aikštelės rekonstrukcijos metu – perklotos kitų matmenų trinkelės. Aikštelės rekonstrukcijos metu, rasti bruko grindinio fragmentai.

Želdynai

Aikštės augmeniją sudaro medžiai, keli pavieniai krūmai aikštės perimetru bei gėlynai aplink paminklą. Medžiai sodinti aikštės skvero įrengimo metu – apie 1950 metus. Didžioji dalis medžių brandūs, sveiki, keli medžiai pasodinti naujai, atstatant.

Aikštės elementai

Aikštės centre 2002 m. atidengtas Laisvės paminklas (skulptorius Vladas Vildžiūnas), šiaurės vakarų dalyje yra autobusų stotelė ir nedidelis statinys.

Aikštėje yra gana daug suoliukų, jie visi koncentruoti keliuose poilsio zonose: paminklo rytinėje puslankiu, aikštės centre puslankiu į taką, taip pat šiaurės vakarų kraštinėje palei autobusų stotelę. Aikštės centre esantys suoliukai kartais naudojami asocialių asmenų, tai atbaido kitus lankytojus nuo naudojimosi jais, o likusi grupė suoliukų atsukti į plačią ir judrią gatvę, tad taip pat nėra maloniausia vieta poilsiui.

Viešojoje erdvėje įrengti keli reklaminiai stendai, informacinis ekranas, takelių perimetru įrengtas apšvietimas pėstiesiems.

Aikštėje kartais būna įrengtos laikinos instaliacijos, pastatomi prekybiniai kioskeliai ir panašūs laikini elementai.

Topografija

Aikštė gana lygi, turinti nedidelį nuolydį vakarų kryptimi (šiaurės vakarų kampas - žemiausia aikštės vieta). Nors staigių reljefo peraukštėjimų nėra, aikštės centre aplink paminklą vakarų pusėje bei aikštės šiaurės vakarų kampe yra suformuoti laipteliai.

Tipologijos

Aikštės pietinėje dalyje vyrauja vienaukštis/dviaukštis vienbučių užstatymas, susiformavęs iki XX a. pr., likusiame perimetre – suformuotas XX a. vid. po karo. Vakarinėje ir rytinėje dalyse – perimetrinis, o šiaurėje – atskirai stovintys pastatai. Taigi, aplink aikštę susipynusios skirtingos tipologijos, atspindinčios skirtingus teritorijos vystymosi etapus. Šiuo metu vyraujanti miesto centrinės dalies morfologija yra iš dalies svetima Anykščių istorinės raidos kontekste.

Laukiame originalių bei profesionalių architektūrinių urbanistinių idėjų. Jau leidžiame prisiliesti prie brangiausios Anykščių erdvės.

Baranausko aikštės dizaino sprendiniai nėra vientisi, tai – kelių aikštėje vykusių atskirų remontų rezultatas:

- Aikštę supančios gatvės plačios, ypač plačios yra su pietine ir šiaurine aikštės kraštine besiribojančių gatvių atkarpos;
- Aikštės mastelis neatitinka miestelio centro morfologijos
- Aikštės takų sistema orientuota į centre esančią skulptūrą, aikštės perimetrai atviri ir nesukuria užnugario, todėl aikštė mažai naudojama;
- Objekto topografija sukuria problemų judėjimo negalią turintiems asmenims;
- Aikštei trūksta aiškaus funkcinio zonavimo ir su tuo susieto želdynų priežiūros režimo;
- Aikštės dizaine niekaip neatsispindi istoriniai sluoksniai;
- Aikštėje yra nemažai vertingų medžių, kurie kuria pavėsį ir gerina vietos mikroklimatą.

Svėdasų miestelis

Svėdasai – miestelis Anykščių rajone, už 22 km į šiaurės rytus nuo Anykščių, į šiaurę nuo krašto kelių Anykščiai-Rokiškis ir Utena-Kupiškis sankirtos, išsidėstęs tarp Alaušo ir Beragio (Svėdaso) ežerų.

1574 m. dokumentuose Svėdasai minimi jau kaip miestelis. Visą laiką čia buvo kelios smuklės ir parduotuvė, veikė parapijos mokykla, kur vaikus mokė vietos kunigai (vėliau uždaryta).

Radvilų kartografo Juozapo Narunavičiaus 1645 m. sudarytame Svėdasų plane matyti 7 gatvės, išeinančios iš didelės keturkampės aikštės. Nuo XVIII a. miestelis pradėjo garsėti savo turgumi.

Svėdasams Valakų reformos metu, t. y. XVI a. viduryje ar antrojoje pusėje buvo suteiktas naujas užstatymas su kai kuriais nukrypimais nuo standartinės stačiakampio plano schemos. 1636 m. evangelikų reformatų bažnyčią teko statyti turgaus aikštėje, t. y. tokioje miestelio vietoje, kur bažnyčios tuo metu itin retai būdavo numatomos. XVII a. vidurio kare Svėdasai ne daug nukentėjo. 1675 m. čia buvo 97 namai ir 30 sklypų iš jų prie aikštės stovėjo 18 namų, o kiti prie Vilniaus, Rokiškio, Užpalių, Salų, Alavos gatvių. Per Šiaurės karą, Svėdasai labai nukentėjo ir miestelis pakito. 1724 m. tebuvo 47 namai, buvo likę 70 tuščių sklypų. 1760 m. aplink aikštę buvo 22 namai ir sinagoga.

Deja, miestelio centro architektūrinė kompozicija suprastėjo aikštės viduryje stovėjusi evangelikų reformatų bažnyčia buvo apleista, o 1764 m. – nugriauta. Plane dabartinių kapių vietoje parodyta dvaro sodyba. Radvilų rūmai, pasak šaltinių buvę „[...] mediniai, prūsišku mūru mūryti.

1777 m. čia vėl buvo atkurta mokykla. 1811 m. pab. ir XX a. pr. Svėdasai buvo valsčiaus centras. 1847 m. gyveno 1423 žmonės, buvo keliolika parduotuvių bei smuklių. 1890 m. čia buvo 64 kiemai, 903 gyventojai, katalikų bažnyčia, žydų maldos namai, valsčiaus savivaldybė, paštas, mokykla. Ne kartą Svėdasai degė – ypač nukentėjo miestelis per 1835 ir 1904 m. gaisrus.

Lietuvos Respublikos metais Svėdasuose veikė 6 skyrių pradžios mokykla, 1937 m. pastatytas mokyklos priestatas, miestelyje buvo pieninė, valsčiaus savivaldybė, paštas, policijos nuovada, sveikatos ir veterinarijos punktai, vaistinė, ugniagesių komanda, malūnas bei elektros jėgainė, brolių Šukių terpentino, dervos, deguto, medžio anglių gamykla, senelių prieglauda, keliolika krautuvų, valgyklų, amatų dirbtuvėlių, dvi plytinės. Miestelis žinomas kaip Juozo Tumo-Vaižganto gimtoji vieta, 1937 m. miestelyje jam pastatytas paminklas (autorius B. Bučas).

Laukiame originalių bei profesionalių urbanistinių idėjų

Svėdasų miestelio centrinės dalies ir aplink ją urbanistinės koncepcijos ir architektūrinių pasiūlymų (vizija, išplanavimo pasiūlymai, architektūra).

[illegible]

leškokite suplanuotų ar nesuplanuotų sklypų, vietų, erdvių, o mes suplanuosime sklypus Jūsų pasiūlytiems objektams, atrasisime galimybes investicijoms pritraukti.

KONTAKTAI

IŠMANUSIS MIESTAS

Tel. +370 610 04 066

El. p. laura@structum.lt

 structum.lt/ismanusis-miestas

 [ismanusismiestas](https://facebook.com/ismanusismiestas)

 [ismanusismiestas](https://instagram.com/ismanusismiestas)

UAB STRUCTUM PROJEKTAI

A. Juozapavičiaus g. 9A-68
LT-09311 Vilnius

